

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Правила побудови індексів у класах 004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних та 005 Управління. Менеджмент

В Універсальній десятковій класифікації класи 004 Комп'ютерна наука і технологія. Застосування комп'ютера. Оброблення даних та 005 Управління. Менеджмент демонструють динаміку розвитку суспільства у світі. Видань на тему "Комп'ютери" ще на початку 90-х років ХХ ст. було вкрай мало і систематизували їх у клас 681.3 Обладнання для обробки даних. Зрештою 1996 р. започатковано новий клас 004 із детально розробленими підкласами, який майже кожного року зазнає змін і доповнень. Водночас основне завдання редакторів Консорціуму УДК полягає в забезпеченні максимальної стабільності класів: не порушуючи структуру УДК, розширювати її новими класами та актуалізувати наявні. Вилучені класи не можна поновлювати впродовж 10 років.

Основним правилом міжнародної класифікації є незмінність трактування опису класу до відповідного індексу різними мовами. Тож якщо є спеціальний визначник (СВ)¹ 004.056 Безпека, то його назва буде незмінною для всіх мов. Це допоможе зарубіжним колегам краще зрозуміти наповнення наших баз даних. Нагадаємо, СВ -1/-9, .01/.09 і '0/'9 мають обмежені сфери застосування. Кожен із цих видів визначників використовують для характерної деталізації, що повторюється в тих розділах основної таблиці, для яких вони розроблені та в яких розміщені. Отже, на відміну від загальних визначників (допоміжна Табл. I), група СВ з однією й тією самою нотацією може мати різне значення в різних розділах УДК, наприклад -3 — у 54, 62 та 82; .02 — у 06, 334, 53, тощо. Проте в одному класі вони завжди позначають однакові характеристики, що повторюються незалежно від того, чи їх використовують з основним індексом УДК, чи додають до підрозділів цього індексу. Наприклад, візьmemo СВ 004.056 та поєднаємо його з класами:

004.33 Пристрої пам'яті. Пристрої зберігання даних
004.382.73 Портативні комп'ютери
Ноутбуки

004.383.2 Сервери

004.738.5 Інтернет. "Всесвітня павутина"

Отримаємо:

004.33.056 Безпека пристроїв зберігання даних

004.382.73.056 Безпека ноутбуків

004.383.2.056 Безпека серверів

004.738.5.056 Безпека Інтернету та "Всесвітньої павутини"

Видання "Методи захисту оцінювання безпеки операційних систем (ISO/IEC TR 19791:2010, IDT) : ДСТУ ISO/IEC TR 19791:2015" матиме такий індекс: УДК 004.451.056.5(083.74).

Якщо бібліотека має невеликий фонд і вирішила збирати всю літературу під СВ 004.056 (хоча правила систематизування не рекомендують використовувати СВ як прямі індекси!), то радимо залишити назву СВ 004.056 Безпека, а нижче в дужках надати пояснення (методичну примітку тощо), що під цим індексом зберігатимуться всі надходження з безпеки комп'ютерів.

Якщо потрібно в індексі відобразити кілька СВ, то їх приєднують, відповідно до змісту книги, так: видання "Криптологія у прикладах, тестах і задачах : навч. посіб." отримає індекс УДК 004.056.055:003.26](075.8). Рекомендуємо для ширшого відображення та пошуку в каталозі скористатися фасетним методом індексування:

004.056:003.26(075.8)

004.055:003.26

Якщо деталізуємо видання за допомогою загальних визначників (ЗВ), у пригоді стануть і ЗВ часу, місця, форми документів, наприклад:

1. "Інформаційно-комп'ютерні технології — 2018", Міжнародна науково-технічна конф. (9 ; 2018 ; Житомир). Тези доповідей ІХ Міжнародної науково-технічної конференції "Інформаційно-комп'ютерні технології — 2018", Житомир, 20—21 квіт. 2018 р.

УДК 004"2018"(06)

2. Heinz Zemanek : [австр. піонер комп'ютер. технологій] — Тит. арк., паліт., серія та передм. англ. — Основ. текст нім.

УДК 004(436)(092)=112.2=111

Фасетами:

004(436)(092)=112.2=111

004(092)(436)=111

Якщо немає можливості індексувати видання за допомогою СВ, використовуємо інші прямі індекси, які можуть бути навіть у межах одного класу, наприклад:

1. Основы программирования на языке С++. [Одномерные массивы и циклы] : метод. указания к выполнению практ. и лаб. работ по курсу "Информатика"

УДК 004.42:2004.43](072+076)

2. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб.

УДК 004:336](075.8)

3. Інформатика. Видавничо-поліграфічні виробництва

УДК 004.032:655](075.8)

Клас 005 Управління. Менеджмент новіший. У 2000 р. мав назву "Вивчення проблем організації" й

² Комбінуємо індекс за допомогою знака двокрапки, оскільки потрібно виразити тісний зв'язок між темами. Ігноруємо знак поширення.

¹ Частково використання СВ розглянуто в попередніх випусках "Школи систематизатора".

того самого року перенесений до 001.82 класу. Переміщений у 2001 р. із детально розробленою класифікацією (нараховує 283 підкласи) із класу 658.5, в якому залишилися видання на тему "Організація та планування виробництва (виробничих процесів). Конструювання (проектування). Управління виробництвом. Контроль на виробництві". На відміну від 004 класу, в ньому немає СВ, тому якщо потрібно детальніше розкрити тему видання, то використовуємо ЗВ із Допоміжної таблиці або класи Основної таблиці, наприклад:

1. Истории успеха столичного бизнеса : [бізнес-біографії]

УДК 005(477.411)(092)

2. Економіка і менеджмент 2018: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф.

УДК 005"2016"(06)

Клас 005 може бути як на першому місці, так і слугувати уточнювальним індексом, наприклад:

1. Фінансовий менеджмент : підручник

УДК 005:336](075.8)

2. Інформаційні системи у менеджменті. Практикум : навч. посіб.

УДК 004:005](076)

Під час індексування видань за цією тематикою звертаємо увагу на методичні вказівки та приклади комбінування до класів, що полегшить роботу систематизатора.

Валентина Муравйова,

завідувач відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України

Вікторія Солодовнік,

старший науковий співробітник відділу
класифікаційних систем Книжкової палати України